

PROJECTE ACORD

ACCIÓ
COL·LABORATIVA I
RECERCA DOCENT

DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ ARTÍSTICA

Experiències Socioculturals i Resistències
pedagògiques a partir de pràctiques
artístiques en contextos d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI (VALÈNCIA)

Co-coordinació: Mireia Mirco Gascón Gimeno i Ezequiel Julio Montagud

Docents investigador+s: Imma Milan Giner, Francesc Gandia Sanchís i
Cristina Climent Menero

Docents suport: Pilar Ferrero Mico, Salomé Tormo Palací, Sefi Ruíz Peral,
Cristina Collado Navarro, Jordi Hernández Gisbert, Susana Lidón García,
Charo Bullón Requena, Rodrigo Martínez Novo , Josep Benavent Gadea, Ana
La Casta Vilar, Anna Martínez Gonzalvo, Lluís Antolí Santolaria

En col·laboració amb el Grup d'Investigació en Pedagogies Culturals CREARI
de la Universitat de València

EXPERIÈNCIES SOCIOCULTURALS I RESISTÈNCIES PGÍQUES EN CONTEXTOS D'EXCLUSIÓ SOCIAL © 2024 by
GEOMETRIES GRUP DE RECERCA EN FP is licensed under [CC BY-NC-ND 4.0](#)

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

CONTEXT 1

L'IES Jordi de Sant Jordi és un centre ubicat al barri de Na Rovella de la ciutat de València. Acull a quasi 1.200 alumn+s que cursen els estudis d'ESO, Batxillerat, Formació Professional Bàsica i Cicles Formatius de la família professional de Serveis Socioculturals i a la Comunitat.

D'una banda, l'alumnat de secundària obligatòria és molt divers pel que fa la seua situació socioeconòmica, cultural i de procedència i per la gran presència d'adolescències vulnerades, travessades per diferents problemàtiques socials i amb experiències acumulades de fracàs i absentisme escolar. Tanmateix, una gran part de l'alumnat expressa una gran desafecció i desmotivació pel discurs normatiu de l'escolarització obligatòria.

D'una altra banda, aquest context escolar conviu amb un tarannà i trajectòria clarament comunitària dels Cicles Formatius de la nostra família professional (Animació Sociocultural, Integració Social, Promoció de la Igualtat de Gènere, Educació Infantil i Persones en situació de dependència) i amb un departament que aposta per programes i projectes que inclouen metodologies participatives i d'avaluació vinculades, en gran majoria, a les "arts com a eina per a la transformació social".

Aquesta línia de treball ha possibilitat pràctiques socials, culturals i comunitàries de gran impacte en la convivència i la participació de tota la comunitat escolar. De fet, l'alumnat expressa constantment la necessitat de donar continuïtat a aquestes metodologies gràcies a les quals, a través del teatre, la dansa, la pintura, etc. se senten més connectad+s a les lògiques de l'entorn escolar i amb més consciència cap a les problemàtiques socials i la potència d'aquestes metodologies per a transformar activament el nostre entorn social.

És per això que l'Institut Jordi Sant Jordi està considerat un recurs comunitari dins del propi barri i referent del nostre territori.

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

ANTEDECENTS_

**HIBRIDACIONS ART I
ENCÀRREC EDUCATIU**

2

Des d'aquest context, la nostra posició crítica en la relació pedagògica i el desig de "no voler canviar-ho tot" es gesten les primeres experiències d'hibridació ART_Encàrrec educatiu, concretament des del cicle formatiu de Grau Superior d'Animació Sociocultural. Ja què, l'ASC és un model d'acció política des d'on generar pràctiques socials, culturals, artístiques i comunitàries i perquè existeix una intencionalitat en la manera d'entendre com l'ASC problematitza les nostres realitats i com les arts poden esdevenir eines per a la transformació dels nostres entorns.

Des d'eixe punt de partida situem 2 projectes que vam desenvolupar en el curs 2022-2023 i que formen part dels nostres antecedents.

El primer és el projecte RESISTÈNCIES ARTÍSTIQUES del Consorci de Museus de la CV que ens va oferir la possibilitat de comptar amb l'artista valenciana Anna Talens al llarg de 3 mesos.

La proposta titulada "OFF/ON experiències connectades amb la natura" ens va donar la possibilitat de comptar amb l'artista dins de l'aula.

Després de reunions amb l'artista per a adequar la seua proposta amb el nostre context vam prendre les algunes decisions: l'alumnat d'ASC participaria com a mediador+s artístiques i l'experiència se situaria amb l'alumnat del Programa d'Aula Compartida.

Les decisions organitzatives i de política de centre apostarien per la performativitat dels espais (flexibilització d'horaris, preparació d'un aula-laboratori, resignificació d'altres espais de l'institut i fora d'aquest, etc).

D'aquest projecte es van desprendre pràctiques artístiques al voltant de la indagació en la botànica del centre, contrucció d'un herbari, coneixement de l'entorn proper a l'horta sud, intervencions i instal·lacions artístiques en el medi obert, accions de landart i com a resultat final del procés, la transformació de l'institut en un museu obert a la comunitat i la inauguració de l'exposició "Si més no el verger".

El segon projecte RESIDÈNCIES ARTÍSTIQUES de l'Ajuntament de València ens va permetre comptar amb l'artista Mar Dols Merle al llarg de 2 mesos.

L'alumnat d'ASC i l'alumnat de Formació Professional Bàsica participaren de manera col·laborativa en un procés creatiu partint d'una pregunta d'investigació inicial: quins espais són més segurs o quins menys segurs dins del centre?.

L'alumnat va identificar que els banys esdevenien dispositius d'hipervigilància del gènere però també espais d'expressió lliure per a l'alumnat. I des d'una lògica d'alliberar" aquelles frases que apareixien escrites a les portes i disputar el seu contingut van crear l'instagram "Polítiques de bany".

Producte autogestionat pel propi alumnat de cicles i que actualment forma part dels projectes estructurals de centre i que ha generat altres projectes: la implantació de wc inclusius, club de lectura lgtbiqua+, etc.

Aquest projecte es va presentar al Teatre El Musical del Cabanyal i va proposar com a cloenda la intervenció dels banys del teatre.

Aquestes dues experiències ens van aproximar des de diferents llenguatges a pensar "en l'encàrrec educatiu" validant altres modes de "fer", és a dir, validant altres metodologies i validant nous diàlegs, al voltant de l'art contemporani i de les pràctiques artístiques com a originadores de tensions, conflictes i resistències pedagògiques.

I validar allò indisciplinari com aquell procés crític que busca desestabilitzar allò que es considera "normal o natural" dins de l'escola i que ens confronta amb la necessitat urgent d'activar metodologies que afecten l'estructura educativa.

DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ

Experiències Socioculturals i Resistències pedagògiques a partir de pràctiques artístiques en contextos d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

I després d'aquests 2 projectes, Resistències i Residències Artístiques, la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport ens ha concedit el Projecte ACORD: Acció col·laborativa i Recerca Docent.

ACORD és un projecte bianual d'innovació que ens permet fer investigació artística amb la Universitat de València, concretament amb el Grup d'Investigació en Pedagogies Culturals CREARI dirigit per Ricard Huerta, que ens està formant i assessorant, juntament amb altr+s company+s de la Universitat de València en investigació artística.

DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

OBJECTIUS 3

OBJECTIU GENERAL

Avaluar l'impacte de les pràctiques artístiques en la pràctica docent i la influència de l'aplicació de tècniques artístiques en la relació pedagògica.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

1.1_ Realitzar un diagnòstic referent a l'ús de metodologies docents de tall tradicional i altres fórmules innovadores.

1.2_ Introduir al professorat i a l'alumnat en noves metodologies participatives i d'avaluació.

1.3_ Incorporar la perspectiva de les pràctiques artístiques com a eines per a la transformació social.

1.4_ Dissenyar pràctiques d'investigació artística i aplicar diferents tècniques artístiques per a conèixer la seua transferència en un possible canvi paradigmàtic de les metodologies docents.

1.5_ Elaborar materials didàctics per a l'aplicació real dels canvis metodològics proposats pel projecte.

1.6_ Avaluar l'impacte de les noves metodologies participatives en la cultura del centre com a fórmula per a la reversió de les desigualtats educatives, el fracàs escolar i l'abandonament primerenc.

1.7_ Identificar bones pràctiques metodològiques i dissenyar un esquema d'investigació que contamane les pràctiques pedagògiques de centre.

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

METODOLOGIA

4

L'estructura metodològica del projecte es basa en la combinació entre les fases de ruptura, construcció i constatació d'una investigació en ciències socials amb la incorporació de les diferents etapes de disseny i execució. Es proposa un exercici d'imbricació de la investigació social amb els mètodes basats en les pràctiques de recerca abr (arts-based research).

En la **fase de ruptura (FR)** es planifiquen les etapes de disseny de la pregunta inicial i l'exploració (la incorporació en aquest fase de la metodologia ABR se centra en la cerca d'altres fórmules d'exploració i representació de l'experiència a partir de l'accentuació de perspectives, la senyalització de matisos i la identificació de llocs no explorats).

En la segona **fase de construcció (FCTRU)** trobem les etapes que refereixen a la problematització i a la construcció del model d'anàlisi amb la selecció de les unitats d'observació (la seua connexió amb la metodologia ABR se centra en el disseny de mitjans artístics, estètics i no lingüístics relacionats amb les arts visuals i performatives).

En la **fase de constatació (FCTAT)** se incorpora les etapes de recollida de dades, exposició de resultats i disseny de materials didàctics resultat de la investigació (la relació amb la metodologia ABR inicia una conversa sobre les polítiques i pràctiques educatives per a revelar allò que se sol donar per fet).

No podem deixar de suggerir el terme pràctiques docents com aquell conjunt de regularitats que concentren: els mètodes, pensats com a ambients on el subjecte-alumn+ és capaç d'interactuar i conèixer les fórmules perquè es done l'aprenentatge i enfortir aquesta capacitat per a reconèixer-la en un futur amb major facilitat gràcies als seus processos, coneixements i habilitats (Dewey, 1995); els enfocaments, com a maneres d'entendre l'ensenyament, maneres de respondre als propòsits de l'educació o definicions de qui és aquella persona que considerem educada i quina no (Fenstermacher i Soltis, 1999); i el tacte com a estil relacional o comportamental, amb la demostració oberta a l'experiència educativa (Van Manen, 1998).

Les **Pràctiques d'Investigació Artística** en aquest context no són espais productius que persegueixen generar valor agregat a la pròpia activitat.

No aposten per una anàlisi pedagògica en termes de cost-benefici.

El procés artístic, col·lectiu i vivencial que en elles es dona, i que poguera, fins i tot, generar un cert cost en la institució -a nivell curricular, d'espai, d'aspectes competencials o de temps...- no connecta de manera coherent amb possibles rendibilitats en el mercat educatiu.

La ruptura de la lògica productivista, emergeix amb força al no aparèixer cap de les peces clàssiques de la pràctica docent: no hi ha contingut, no hi ha mètode, a part de la simple tècnica manual, i sobretot no hi ha comprovació veraç i confirmativa de l'ensenyament-aprenentatge en termes de qualificació.

És una ruta que produeix i permet estratègies per a l'emergència de noves pràctiques en el context d'allò artístic, o dit d'una altra manera, problematitza de manera insistent els sabers preestablerts i hegemònics (Foucault, 1991).

La pràctica artística és una irrupció. Però que no encaixe en l'acció educativa -en termes bancaris, diria Freire- no implica necessàriament que siguin simplificacions, agrupaments d'actuacions amb proposicions o ofertes estèrils, sinó que tenen força productiva, no a la raó economicista sinó performativa.

Investigar en el nostre àmbit de treball és preguntar-se a sí mateixi, és interrogar-se, és revisar les perspectives que connecten les nostres pràctiques docents.

En reflexionar sobre la relació pedagògica i desvetllar "allò pedagògic" és indagar, però també és traure a la llum els ordres en els quals estem inscrit+s, espigolar entre les nostres experiències vivencials, viscudes, i mostrar allò que coexisteix amb nosaltres mateix+s.

Investigar és tafanejar, respon al desig de comprendre en l'educació i no sobre l'educació.

La investigació està situada tant com pot relacionar-se amb la pràctica educativa (Stenhouse, 1985).

DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ

Experiències Socioculturals i Resistències pedagògiques a partir de pràctiques artístiques en contextos d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

En definir la nostra aproximació a la idea d'investigació, amb l'objectiu d'acomodar-la, nosaltres a ella i no ella a nosaltres, ens atrevim a confrontar la matriu disciplinar: aquell conjunt de generalitzacions i el seu revers en confrontacions, verificacions o comprovacions que es dona en el paradigma de la investigació social. Per a aquest exercici d'indisciplina ens acompanyem del terme desmarque teòric com "la acción y efecto de proponer [...] un conjunto de variables diversas, alternas y despriorizadas en cuya formulación se prevea que las personas que estamos [...] podamos hacernos otras preguntas" (Sentamans, 2023, pàg. 3).

És per això que, les nostres vides i la identitat docent es veuen constantment confrontades entre la reproducció de l'educació bancària i la perpetuació de la normativitat escolar, i el fet d'involucrar-nos amb l'encàrrec social amb la conseqüent acceleració d'altres pràctiques i/o experiències culturals com a "esporas d'indisciplina" (Val Flores, 2018) originadores de tensions, conflictes i resistències pedagògiques. Estratègies metodològiques que poden semblar contradictòries entre sí però que en l'experimentació mateixa cobra importància allò que succeeix mentre fem allò que no sabem fer.

Val Flores argumenta a partir de les idees de Halberstam en l'obra *El arte queer del fracaso* editada per Egales en 2018 que com a experiència pedagògica: "esporas de indisciplina consiste en un efecto modesto y molecular de la praxis educativa, en el sentido de prácticas de conocimiento que rechazan tanto la forma como el contenido de cánones tradicionales, abriendo posibilidades versátiles que conducen a formas ilimitadas de especulación, a formas de pensar que no se vinculan al rigor y al orden, a estéticas divergentes para la organización espacial, a formas de compromiso político diferentes a las consagradas por la imaginación liberal".

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

MECANISMES DE SEGUIMENT 5

Els principals mecanismes de seguiment del projecte, es defineixen com els processos dissenyats per a monitorar, avaluar i gestionar el projecte d'investigació:

1. Disseny d'indicadors d'acompliment que permeten avaluar el progrés.
2. Planificació detallada del projecte que incloga una estructura de desglossament de tasques.
3. Responsabilitats i rols clars, definint qui és responsable de cada tasca o activitat.
4. Eines de gestió de projectes a partir de programari de gestió.
5. Revisió i supervisió contínua, establint reunions regulars de revisió per a avaluar el progrés.
6. Documentació i registre detallat de totes les activitats, resultats, troballes i decisions clau.
7. Ajustos i adaptacions si es presenten canvis o desviacions en el projecte.
8. Avaluació final, informe i presentació.

Els principals instrument que utilitzem són:

1. Pràctiques d'escriptura de l'alumnat (PA).
2. Evidències documentals (imatges, vídeos i produccions) (ED).
3. Actes d'equip ACORD (A_E) i Comissió investigadora (A_I).
4. Relatòries i rutes de les sessions (RS).
5. Programa Formació-Assessorament artista-professor+ investigad+r (PFA_AP).
6. Programa Formació-Assessorament professor+ investigad+-alumnat investigad+r (PFA_PA).
7. Entrevistes artistes/professorat/alumnat (EAr, EP, EAl)

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

ACCIONS I PRÀCTIQUES 6

Les principals accions que inclou el projecte estan estructurades en 3 grans blocs: disseny de projectes d'investigació social i artística com a noves metodologies educatives, aplicació de metodologies a l'aula categoritzades en 5 disciplines (sonores, visuals, escèniques, plàstiques i museografia) i processos de registre, documentació i transferència en projectes d'investigació social.

Les accions estan distribuïdes seqüencialment en 3 fases (fase de ruptura (FR), fase de construcció (FCTRU) i fase de constatació (FCTAT).

Fase de ruptura (FR) 2022-2023

Acció 1._Sessions Formatives i Assessorament "Disseny de Projectes d'Investigació Social".

Anàlisi diagnòstica del context. Referències bibliogràfiques i anàlisi de bones pràctiques Disseny de la metodologia d'investigació social.

Acció 2._Sessions Formatives "Metodologies tortes en investigació artística des de perspectives crítiques".

Contextualització i adequació de tècniques artístiques a la nostra metodologia d'investigació.

Acció 3._Aplicació de metodologies i tècniques artístiques a l'anàlisi diagnòstica.

Aplicació de l'instrument "Anàlisi de la cultura docent". Anàlisi i selecció de metodologies d'investigació artística.

Acció 4._Processos de registre i documentació en projectes d'investigació.

Fase de construcció (FCTRU) 2023-2024, 2024-2025

PIA 1._Pràctica d'Investigació Artística al voltant de les arts escèniques com a metodologia educativa.

PIA 2._Pràctica d'Investigació Artística sobre noves metodologies docents a través de les arts sonores.

PIA 3._Pràctica d'Investigació Artística sobre els audiovisuals com a mitjans educatius.

PIA 4._Pràctica d'Investigació Artística sobre arts plàstiques i la formació artística.

PIA 5_ Pràctica d'Investigació Artística al voltant de la idea de museu i escola com nous llenguatges museogràfics.

Acció 5_ Entrevistes artistes/professorat/alumnat (EAr, EP, EAI)

E_1_ I Encontre Arts i Encàrrec educatiu: performar espais, formes i figures.

Acció 6_ Sessions d'Assessorament i Seguiment del projecte d'investigació artística.

Disseny del Programa Formació i Assessorament artista-professor+ investigad+r (PFA_AP) i del Programa Formació i Assessorament professor+ investigad+-alumnat investigad+r (PFA_AP).

Acció 7_ Inauguració de la II edició del Projecte Acord i de la Comissió Investigadora.

PFA_AP_ Programa Formació i Assessorament artista-professor+ investigad+r.

Aplicació de 5 PFA_AP vinculats a les 5 disciplines-5 artistes i amb 5 professor+s investigadr+s.

PFA_PA_ Programa Formació i Assessorament professor+ investigad+-alumnat investigad+r.

Aplicació de 5 PFA_AP vinculats a les 5 disciplines-5 aprofessor+s investigadr+s i amb 5 alumn+s investigadr+s.

Acció 8_ Entrevistes artistes/professorat/alumnat (EAr, EP, EAI)

E_2_ II Encontre Arts i Encàrrec educatiu: performar espais, formes i figures.

Acció 9.- Comunicació, difusió i promoció del projecte ACORD. Branding i estratègia de comunicació. Disseny web, fanzine digital i Instagram. Publicació articles acadèmics. Participació En Congressos.

Fase de constatació (FCTAT) 2025

Acció 6_ Sessions d'avaluació, anàlisi de les evidències documentals del projecte d'investigació artística.

Acció 7_ Publicació resultats

Acció 8_ Seminaris per a la transferència a la comunitat educativa

DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ

Experiències Socioculturals i Resistències pedagògiques a partir de pràctiques artístiques en contextos d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

En relació amb la **previsió de resultats** de la recerca, podem assenyalar com a principals previsions:

Desenvolupament de noves metodologies educatives (disseny i desenvolupament de noves metodologies educatives que aborden desafiaments específics en l'ensenyament).

Disseny de material didàctic (la creació de nou material didàctic adaptat a les noves metodologies).

Avaluació de l'impacte i dels efectes (de les noves metodologies educatives, com la millora en el rendiment acadèmic, la participació i la motivació); formació de docents (la capacitació i el desenvolupament professional de l+s docents per a implementar amb noves metodologies educatives).

Investigació i publicacions (generació de nou coneixement a través de la investigació sobre l'efecte de les metodologies artístiques, a través de publicacions acadèmiques, presentacions en conferències i contribucions a la comunitat educativa).

Difusió i escalabilitat (la promoció de les noves metodologies i el seu potencial per a ser adaptades a altres nivells educatius).

Impacte en l'alumnat (millora en les habilitats de resolució de problemes, pensament crític, creativitat i altres competències clau).

Aquests resultats s'evidencien a partir de l'aplicació de la metodologia investigativa proposta que proposa la constatació que les pràctiques artístiques són eines potents per a la transformació de l'entorn educatiu.

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

APROXIMACIONS AL PROCÉS D'INVESTIGACIÓ

7

El present projecte de recerca inclou el naixement de Geometries Grup de Recerca en FP com a interfície entre arts i dissidències sexuals i de gènere, ancorat en la recerca en arts (researching) i la revisió d'experiències (rethinking).

Proposa una metodologia oberta que es mou entre allò visual i allò textual i reorienta la producció de coneixement.

Pràctiques suggeridores com a mètode alternatiu que desplacen jerarquies; activen intuïcions, afectes i posicionaments polítics.

El diagrama metodològic situa tres moviments —exploració, construcció, confirmació— en bucles no lineals.

En exploració mobilitzem mirades internes (looking inwards), documentem experiències i posicionem marcs (positioning/frameworks) reconeixent cos, disseny i institució.

La construcció transforma intuïcions en dispositius: prototips visuals, accions performatives, artefactes espacials, paisatges sonors i escriptures (designing devices).

La confirmació obre contrast crític: reflexionem resultats i context (reflecting results/context), rearticulem mètodes i imaginem futurs (designing futures).

Les cinc disciplines artístiques s'alineen amb cinc pràctiques d'investigació interconnectades: 1. arts visuals: cartografies geomètriques i arxius d'imatge; 2. cos-performativitat: dramatúrgies del gènere i protocols de presència; 3. so-música: ecologies de la veu dissident; 4. espai-instal·lació: dispositius de convivència i configuracions d'aula; 5. escriptura-text: relats, glosaris i arxius trans/queer.

Cada llenguatge és travessable; la interdisciplinarietat és on les geometries neixen, es tensionen i muten.

El grup-classe es concep com a categoria d'anàlisi expandida que inclou alumnat, artista i li docent sense jerarquies.

La representació docent i la figura de l'artista —focus— s'interroguen quan l+ professor+ investigador+ dialoga amb l'artista acompanyant-l+ en espais de reflexió (pondering), i de transformació pedagògica per anar de fer política a allò polític (from politics/to political).

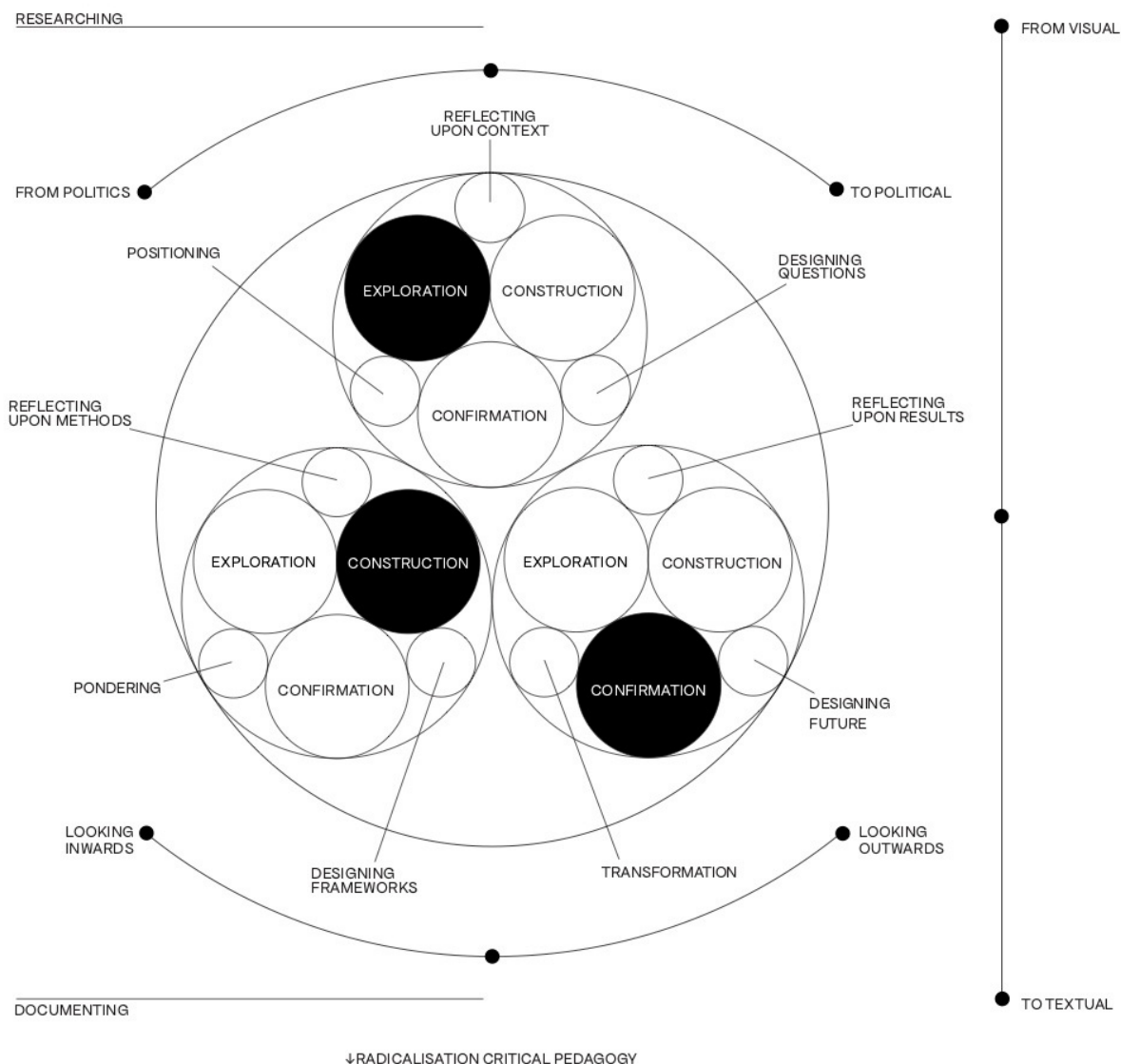
La Comissió Investigadora articula la participació: consulta, co-disseny, avaluació, transferència; i traça decisions.

La transferència a la comunitat educativa és condició ètica i motor polític. Els resultats s'encarnen en exposicions processuals, publicacions híbrides, jornades obertes i protocols replicables que faciliten documentació, reflexió i reapropiació crítica. Així, la metodologia consolida la cultura compartida, reconeix dissidències, redistribueix autoritats i activa transformacions per imaginar i habitar futurs possibles.

METHOLOGICAL DIAGRAM

ART PRODUCTION ENVIRONMENT

ART RESEARCH PRACTICE / RETHINKING THE EXPERIENCE

**GEOMETRIES
/ RECERCA EN
FORMACIÓ
PROFESSIONAL**

GEOMETRIES GRUP DE RECERCA EN FP_ © 2024 by EZEQUIEL JULIO MONTAGUD is
licensed under CC BY-NC-ND 4.0

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

I IMAGINARIS DE FUTUR

8

Després de 3 anys d'acompanyar processos introduïnt les arts en el nostre encàrrec, hem sigut testimonis de la desafecció i malestar que expressa el nostre alumnat constantment, i aquest fet, no pot passar desapercebut.

És per això que, que investiguem sobre la potència de les pràctiques artístiques, la relació entre educació i la cultura, la deserció de les posicions més resultistes i estigmatitzants, l'obediència i lleialtat a les quals ens sotmet el currículum, les condicions que generem per a què el nostre alumnat pugui esdevenir i explicar allò que viu i els efectes de les pràctiques subversives que conviden a la participació i a la identificació d'aquells llenguatges que faciliten la pròpia (auto)representació.

Ens dirigim cap a una radicalització de la pedagogia que implica partir de microficcions pedagògiques, pràctiques creadores d'altres escenaris, "illes de desig", treves susceptibles de plantejar altres preguntes al voltant de com es (sobre)viu a l'escola d'avui i quines són les narratives que emergeixen del nostre context particular, com produir sabers compartits, com són els nostres cossos en aquests nous escenaris de possibilitat.

Aquestes pràctiques artístiques podrien ser un dispositiu de partida per a desestabilitzar "allò que en aparença sempre ha funcionat" però que a la pràctica continua generant exclusió en forma de classisme, lgtbifòbia, masclisme, racisme i capaticisme, i explorar aquelles esclotxes on es generen les condicions d'interrogació col·lectiva per a què tot+s les vides puguin generar una subjectivació activa més enllà dels límits d'allò intel·ligible i d'allò "que hauria de ser normal": com és un cos normal, com és un aula normal, com hauria de seure en una cadira de manera normal, com es comportar-se de manera normal, com hauria de ser un+ professor+ normal?

Nosaltres com a professor+s, imaginem les pràctiques artístiques des d'aquesta potència indisciplinada com a situacions entrelaçades que suposen una experiència de contaminació on es creuen subjectivitats, cultura-educació i l'art contemporani més enllà dels límits d'allò que és "natural i normal" que es done a l'escola.

Quines estratègies hauríem d'activar per a reconèixer i seguir pensar de manera crítica el tacte i la sensibilitat pedagògica?

Com les pràctiques culturals podrien esdevenir metodologies de la nostra pràctica docent.

Com podríem fer servir les pràctiques d'investigació artística per a construir noves illes-desig dins d'un paradigma inèdit viable.

Quin és el valor de la producció dels sabers comuns i les contra-narratives contextualment excloses dins del currículum.

Sobre si és possible incloure pràctiques performatives polítiques que qüestionen els discursos hegemònics de l'escola.

**DISSENY DE LA
INVESTIGACIÓ**

Experiències Socioculturals i
Resistències pedagògiques
a partir de pràctiques
artístiques en contextos
d'exclusió

IES JORDI DE SANT JORDI

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

9

Boltanski, L. y Chiapello. E. (2002). El nuevo espíritu del capitalismo. Madrid: Ediciones Akal.

Dewey, J. (1995). Democracia y educación. Madrid: Morata.

Festermacher, G. y Soltis. J. (2007). Enfoques de la enseñanza. Argentina: Amorrortu.

Foucault, M. (1990). Tecnologías del yo y otros textos afines. Barcelona: Paidós.

Freire, P. (1970). Pedagogía del oprimido. Madrid: Siglo XXI.

Huerta, R. (2021). Museari, educar en arte LGTB para superar la homofobia y la transfobia. Revista Internacional de Educación para la Justicia Social, 10(2), 43-58.
<https://doi.org/10.15366/riejs2021.10.2.003>

Huerta, R. (2022). Educació artística per sensibilitzar en diversitat sexual. grafica, 10(20), 113-127.
<https://doi.org/10.5565/rev/grafica.219>

Huerta, R. (2023). Educar en disseny a secundària mitjançant les píndoles Second Round, grafica, 11(22), 179-186.
<https://doi.org/10.5565/rev/grafica.262>

Mascarell-Palau, D. (2022). Second Round: Educación, Diseño y Sostenibilidad (ODS) como Proyecto de Innovación Educativa en defensa de la Educación Artística. Tsantsa. Revista De Investigaciones artísticas, 13, 3-12.
<https://doi.org/10.18537/tria.13.01.01>

Sentamans, T. (2023). Esbozando una mueca. Notas sobre la investigación en artes desde perspectivas críticas. En Varies Autores. Muecas. Conversaciones sobre metodologías torcidas. Barcelona: Bellaterra Edicions.

Stenhouse, L. (1985). La investigación como base de la enseñanza. Madrid: Ediciones Morata.

Val Flores (2018). Esporas de indisciplina. Pedagogías trastornadas y metodologías queer. En AAVV. Pedagogías transgresoras II. Argentina: Ediciones Bocavulvaria

Van Manen, M. (1998). El tacto en la enseñanza. El significado de la sensibilidad pedagógica. Barcelona: Paidós.

EXPERIÈNCIES SOCIOCULTURALS I RESISTÈNCIES PGIQUES EN CONTEXTOS D'EXCLUSIÓ SOCIAL © 2024 by GEOMETRIES GRUP DE RECERCA EN FP is licensed under [CC BY-NC-ND 4.0](#)

